א) [שבת קכח:], כ) [ל"ל

מנד:ו. ד) ומומפחל פ"בו.

קמ. .], ז) [מוספתח פייב], ה) פסחים קיג: [חוספתה שם], ו) לייל דמתניתה,

ושמות כנו.

תורה אור השלם

ו כַּי תַרָאָה חֲמוֹר שׂנָאַרְּ

רבץ תַּחָת מַשְּׁאוֹ וְחָדֵּלְתְּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב

הגהות הב"ח

(א) גב' פטור לגמרי

(ה) גם פטור נגמרי דלמא כל"ל ואות ו' מחק: (ב) רש"י ד"ה אי

ממרת בשלמא לאו: (ג) תום' ד"ה מדברי וכו'

דאונהלום הגר שכף:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה לכוף. וי"ל כו'. נ"ב ר"ל דא"ל להקדים

אבל מ"מ חייב כמש"

שמות כג ה

אלא הא מנין, ג)

קם א מיי פי"ג מהלי רולח ושמירת נפש הלי א סמג עשין פא טוש"ע ח"מ סי רעב סעיף א:

קפא ב ג מיי שם הלי ט ועיין בכ"מ טוש"ע שם סעיף ט: כפב ד מיי׳ שם טוש״ע

ועייו בכ"מ טוש"ע יעיין בכי מי טום ע שם סעיף ט בהג"ה: קפר ו מיי׳ שם הלי ט ועייו בהנ"ל טוש"ע ועין פאר כוב ב שם מעיף ט: קפה ז מיי שם טוש״ע

שם פעיף ח: קפו ח מיי שם הלי יג נוש"ע שם סעיף י: כפו ט מיי שם הלי יד

רבינו חננאל לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר. ר׳ שמעוז אומר אף למעוז קראי איזהו לפרוק ואיזהו לטעון הילכך שניהם בחנם. אמר רבא מדברי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאוריי׳ מדאמרי׳ פריקה דברי הכל בחנם: ר' יוסי הגלילי אומר אם הטעינו יותר ממשאו ונפל אין נזקק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד כו. בהמת עובד משום איבה. בהמת עובד כוכבים ועובד כוכבים מחמר אחריה ומשאוי של ישראל וצריך . לטעון אין זקוק לו שנא׳ וחדלת. אבל ישראל מחמר אחרי בהמתו והמשאו לעובד כוכבים עזב תעזוב וחדלת עזב תעזב בפריקה הוא דכתיב ביה ואוקימנא יוסי הגלילי כר׳ יוסי הגלילי דסבר צער בעלי חיים לאו דאורייתא. אוהב צריך . לסייעו בפריקה והשונא צריך לסייעו בטעינה יניח האוהב ויסייע השונא כדי לכוף את יצרו לשלום. ופשוטה היא:

מדברי שניהם נדמר צער בעדי חיים דאורייתא. וא״ת א״כ מדנרי שניהם. מדקאמרי תרווייהו פריקה עדיפא: ואפילו ר״ש אמאי עוקרים על המלכים ולא מדרכי האמורי (ע"ז דף יא) וי"ל משום דכבוד מלך ונשיא עדיף כמו בל משחית דנדחה לטעינה: לאו משום לער בעלי חיים. והכי יליף מה טעינה מפני כבודם דאונקלום (ט שרף על ר"ג ע' מנה לורי פ"ק דע"ו דליכא לער בעלי חיים חייב פריקה דאיכא לער בעלי חיים לא

(שם) ועוד דכיון דכתיב את סוסיהם תעקר קל לדחות מפני המלך: בי לא עסקינן דארהכי והכי בטיל משוקיה. וא"ת מ"מ נדרוש ק"ו מטעינה דלית בה חסרון כים וי"ל כיון דטעינה שיש בה חסרון כים לא הויא בשכר דמ"ש מפריקה א"כ אף טעינה דלית בה חסרון כים נמי הוי בחנם ופריקה נכתבה לדרוש שום דרשה אחרת:

מבלל דת"ק סבר דוקוק לו. המקשה סבור דת"ק נמי ידרוש משאו שהוא יכול לעמוד בו ושאינו יכול לעמוד בו נהי דאין חייב לסייע בחנם משום דלית ביה מצות פריקה מ"מ בשכר חייב לסייעו משום לער בעלי חיים וא"ת ולרבי יוסי הגלילי דסבר לער בעלי חיים לאו דאורייתא ואית ליה לקמן (דף לג.) דטעינה בשכר מ"ש טעינה מפריקה וי"ל דדרים ק"ו מחסרון כים דלכתוב טעינה גרידא דיש טעינה שאין בו חסרון כיס וכ"ש פריקה אלא כתב פריקה לאגמורי דטעינה בשכר וכיון דטעינה שאין בה חסרון כים הויא בשכר היכא דאית בה חסרון כיס נמי דהיינו היכא דבטיל משוקיה הוי בשכר דילפי׳ מטעינה דלית בה חסרון כים והשתא לא בא להוכיח רק דלער בעלי חיים דאורייתא ולא לקיים שמכח ק"ו יש להוכיח דלער בעלי חיים דאורייתא דאפשר שק"ו הוי מחסרון כיס כדפרישית לר' יוסי וח"ת ודלמה זקוק לו מדרבנן וי"ל דכל הסוגיא מוכחת דאי לער בעלי חיים לאו דאורייתא אינו חייב לסייעו אפי׳ בשכר כדאמרינן בסמוך וכי ליתיה למריה בהדיה ליעבד גביה בשכר ולעולם לער בעלי חיים דאורייתא אבל אי הוי דרבנן . פטור היה אפילו בשכר וכן בתר הכי דקאמר ואי אמרת לאו דאורייתא אמאי מטפל ביה ולישני מדרבנן: ואי לאו דאורייתא אמאי מטפל

בה. וא"ת והלא בספרי דורש שונאד אפילו שונא עובד כוכבים וי"ל דאסמכתא בעלמא היא דבערבי פסחים (פסחים דף קיג: ושם) מוקי בשונה ישרהל:

ולהמעינה יין אסור אין זקוק 356 דברים זקוק ואפילו לטעון משום מינה: אמאי וחדלת. ומ״ת ולישני בחנם אבל בשכר חייב ולעולם לער בעלי חיים דאורייתא וי"ל דוחדלת משמע לגמרי:

וליכה אמאי עזוב. וליכה למימר דבטיל משוקיה דאם כן רישא נמי:

מדברי שניהם נלמד שצער בעלי חיים דאורייתא ואפי' ר"ש לא קאמר אלא משום דלא מסיימי קראי אבל מסיימי קראי דרשי' ק"ו משום מאי לאו משום צער בעלי חיים דרשינן דלמא משום דאיכא חסרון כים וה"ק ומה מעינה דלית בה חסרון כים חייב פריקה דאית בה חסרון כים לא כ"ש ומעינה אין בה חסרון כים מי לא עסקיגן דאדהכי והכי במיל משוקיה אי נמי אתו גנבי ושקלי כל מה דאיכא בהדיה תדע דצער בעלי חיים דאורייתא דקתני סיפא ר' יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר [על] משאו איז זהוק לו שנאמר יתחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו לאו מכלל דת"ק סבר "זקוק לו מאי מעמא לאו משום דצער בעלי חיים דאורייתא דלמא בתחת משאו פליגי דרבי יוםי סבר דרשינן תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ורבנן סברי לא דרשינן תחת משאו תדע דצער בעלי חיים לאו דאורייתא דקתני רישא הלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפרוק פרוק פמור שנאמר עמו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא מה לי איתיה למריה בהדיה ומה לי כי ליתיה למריה בהדיה לעולם צער בעלי חיים דאורייתא מי סברת פטור פטור לגמרי שנר בחנם וחייב בשכר וה"ק (6) רחמנא כי איתיה למריה בהדיה עבד גביה בחגם וכי ליתיה למריה בהדיה עבד גביה בשכר ולעולם צער בעלי חיים דאורייתא (סימ"ן בהמ"ת בהמ"ת אוה"ב שונ"א רבצ"ן) לימא מסייע ליה יבהמת עובד כוכבים ממפל

וגו׳ם: אשונא דמסניסין קאי. אהך בה כבהמת ישראל אי אמרת בשלמא צער מתניתה דלעיל דשונה לטעון הוה: בעלי חיים דאורייתא משום הכי מטפל

לא קאמר. דאלטריך למכתב פריקה: אלא משום דלא מסיימי קראי.

כ"ש: מי לא עסקינן. וכי אין המקרא מדבר אף בהולך לסחורה דאדהכי בטיל משוקיה: סדע. דלרבנן דפליגי עליה דר"ש ולר"ש לער בעלי חיים דאורייתא: מכלל דת"ה. דרבי יוסי הגלילי רבנן ור"ש: זקוק לו. ואמאי זקוק לו אי משום מצות עוב תעוב הא כתיב משאו הראוי לו אלא משום לער בעלי חיים: לא דרשינו משחו. למשה הרחוי לו דמשהו כל משח שעליו משמע: וחדע. דהכי הוא כדדחינא לך דלער בעלי חיים לאו דאורייתא: עביד גביה. משום לער בעלי חיים ועל כורחו יטול שכר: לימה מסייע ליה. לרבה דחמר לעיל לער בעלי חיים דאורייתא: מטפל בה. לפרוק משחה: חי חמרם כ לאו דאורייתא. וטעמא משום איבה הוא מש"ה אין זקוק לה שיכול להשמט ולומר דבר איסור הוא לנו: ה"ה ולהטעינה. ולעולם דאורייתא ורישה תנה מטפל בה בין בפריקה בין בטעינה פריקה משום לער בעלי חיים וטעינה משום איבה ולהטעינה יין אסור דלאו לערא איכא ולאו איבה איכא אין זקוק לה: המם בטעינה. לקמיה פריך הא בפריקה כתיב: משום לערא דישראל. שלריך להשהות שם: בחמר עובד כוכבים. וחיו בעל המשא שם ועל העובד כוכבים לטעון: מחי פסקת. וכי פסקת הדבר כו דכל בהמת עובד כוכבים הוי חמר עובד כוכבים וכל בהמת ישראל הוי חמר ישראל: שונא שאמרו. קס"ד שונא שאמרו אשונא דקרא קאי דמשתעי בפריקה כי תראה חמור שונאך רובץ

מוסף רש"י י צער בעלי בעו בעיי דאורייתא. שנאמר עזוב תעזוב עמו ואיכא מאן . דדרים טעמל דהרל משום

> בה כבהמת ישראל אלא אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה כבהמת ישראל התם ימשום איבה הכי נמי מסתברא דקתני אם היתה מעונה יין אסור אין זקוק לה אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא משום הכי אין זקוק לה אלא אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה ה"ק ולהמעינה יין אסור אין זקוק לה תא שמע יבהמת עובד כוכבים ומשאוי ישראל וחדלת ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת עזב תעזב מבעי ליה "לעולם צער בעלי חיים דאורייתא התם במעינה אי הכי אימא סיפא יבהמת ישראל ומשאוי עובד כוכבים עזב תעזב ואי במעינה אמאי עזב תעזב משום צערא דישראל אי הכי אפילו רישא נמי רישא יבחמר עובד כוכבים סיפא בחמר ישראל מאי פסקת סתמא דמלתא איניש בתר חמריה אזיל והא וחדלת ועזב תעזב בפריקה הוא דכתיבי מא"ל הא מני רבי יוםי הגלילי היא דאמר מצער בעלי חיים לאו דאורייתא ת"ש מיאוהב לפרוק ושונא למעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה אפ"ה כדי לכוף את יצרו עדיף ת"ש פּשונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא עובד כוכבים אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי שונא ישראל ומה לי שונא עובד כוכבים מי סברת אשונא דקרא קאי אשונא ידמתניתין קאי תא שמע

לבוף יצרו. וא"ת כיון דבערבי פסחים (שם) מוקי לה בישראל שמותר לשנאותו כגון שראה בו דבר ערוה מה שייך בו לכוף יצרו. וא"ת כיון דבערבי בשנה דקרא: מה לי שונא עובר בובבים. ה"מ לשנויי ישראל בחנם ולעובד כוכבים בשכר: